

בנק ישראל

דוח שנתי לוועדת מסלקת הבנקים

2016

זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.
www.bankisrael.org.il
הרוצים לצטט רשאים לעשות כן, בתנאי שיציינו את המקור.

תוכן העניינים

5.....	פתח דבר
6.....	1. ההתפתחויות העיקריות בשנת 2016
6.....	א. פעילות ועדת מסלקת הבנקים
10.....	ב. ועדת המשפטנים
10.....	ג. ועדת חנ"י (חשבונות נקובים ביהלומים)
11.....	ד. ועדת מס"ב
11.....	ה. הגוף ליישוב מחלוקות בין הבנקים – מותב המבררים
12.....	2. מסלקת הבנקים
12.....	א. ועדת מסלקת הבנקים
12.....	ב. מסלקת הנייר (מסלקת הצ'קים)
14.....	ג. מס"ב
16.....	3. נתונים סטטיסטיים וניתוח המגמות
16.....	א. מסלקת הנייר
18.....	ב. מס"ב
21.....	נספחים
21.....	נספח א': נציגי ועדת מסלקת הבנקים וממלאי מקומם
22.....	נספח ב': חברי המסלקה ומערך הייצוגים
24.....	נספח ג': המבררים – חברי הגוף ליישוב חילוקי דעות בין חברי המסלקה
25.....	נספח ד': ציוני דרך משמעותיים בעשור האחרון

על פי חלק א', פרק 101, סעיף 5 לכללי המסלוקה, מוגש בזה לחברי מסלוקת הבנקים דוח שנתי לשנת 2016.

פתח דבר

שנת 2016 תיזכר כשנה שבה החלה הרפורמה במסלקת הנייר, בדרכה להפוך למסלקה חדשנית, מהירה, אלקטרונית ויעילה יותר - החל משלב חקיקת חוק סליקה אלקטרונית של צ'קים התשע"ו-2016 והמשך ביישום שלב הביניים של החוק והחלתו על הסליקה הסלולרית הבין-בנקאית בישראל. יישום החוק מקדם את תהליך סליקת הצ'קים בישראל ומביא אותו לרמה מתקדמת בעולם. מדובר בשינויים משמעותיים הן מבחינה טכנולוגית והן מבחינה עסקית, שבמסגרתם מעודכנים תהליכי הסליקה של הצ'קים וכן תהליכי שמירתם ואחזורם.

השנה זכינו לקחת חלק ביישום השלב הראשון של הטמעת המסלקה האלקטרונית החדשה דבר שהתאפשר הודות לשיתוף הפעולה, המקצועיות וההשקעה המרובה של כל המשתתפים במסלקה, במיוחד של חברי ועדת מסלקת הבנקים - נציגי בנק ישראל, נציגי המערכת הבנקאית ובנק הדואר.

במהלך השנה עמלנו נמרצות גם על ביטול מושב הסליקה הידני והסטת הפעולות הנסלקות בו לסליקה אלקטרונית. גם בפרויקט זה יושם השלב הראשון והמשמעותי, שבו הפכה הסליקה של הנפקת ניירות ערך קונצרניים מתהליך ידני לתהליך אלקטרוני - סליקה במערכת זה"ב.

האתגרים בשנה הקרובה גדולים, ובראשם העמידה בלוחות הזמנים ליישום חוק הסליקה האלקטרונית. זאת נוסף על הנושאים השונים והמגוונים שוועדת מסלקת הבנקים מטפלת בהם בשגרה. אני בטוחה כי נוכל לעמוד בכולם, וכי נמשיך לקדם את המהלכים החשובים שאנו מבצעים יחדיו.

בתודה ובהערכה רבה,

רונית ציטיאט

יו"ר ועדת מסלקת הבנקים

1. ההתפתחויות העיקריות בשנת 2016

א. פעילות ועדת מסלוקת הבנקים

במהלך שנת 2016 התכנסה ועדת מסלוקת הבנקים 12 פעמים, לדיון בסוגיות שונות. להלן עיקרי ההחלטות.

יישום חוק סליקה אלקטרונית של צ'קים, התשע"ו-2016¹

חוק סליקה אלקטרונית של צ'קים, התשע"ו-2016 פורסם ברשומות הכנסת ב-10 בפברואר 2016. כמו כן פורסמו ברשומות הכנסת במהלך שנת 2016 כללי השמירה וכללי הסריקה שקבעה נגידת בנק ישראל, ד"ר קרנית פלוג, כמחויב על פי החוק². תחולתו של החוק ראשיתה שישה חודשים מיום פרסומו. במועד זה יתחילו 18 חודשים שבהם יהיה ניתן יהיה לסלוק הן פיזית והן אלקטרונית. לאחר שתקופה זו תסתיים, ב-10 בפברואר 2018, יהיה ניתן לסלוק צ'קים בדרך אלקטרונית בלבד.

החוק יאפשר מעבר מסליקה פיזית של צ'קים לסליקה אלקטרונית - כלומר עצירת הצ'קים בבנקים שבהם הם מוצגים לפירעון, צילומם ושליחה של קובצי תצלומיהם לבנקים הנמשכים, במקום הצ'קים הפיזיים עצמם.

בתהליך הקיים של סליקת הצ'קים הלקוח נדרש להפקיד את הצ'ק פיזית בסניף הבנק, והצ'ק נשלח מהבנק שבו הוא הופקד (להלן: הבנק המושך) לבנק שממנו מושכים את הכסף (להלן: הבנק הנמשך). במקרה של החזרה, הצ'ק חוזר מהבנק הנמשך לבנק המושך, וממנו חוזר אל הלקוח לצורך הגבייה על ידי הצגה מחדש לבנק, או בהוצאה לפועל, או בבית המשפט.

חוק הסליקה האלקטרונית יאפשר לייעל תהליך מסורבל זה ולהפוך אותו למהיר יותר: מרגע הצגת הצ'ק (צ'ק מנייר או צ'ק בסלולר) בבנק המושך הצ'ק הפיזי שהוצג אינו רלוונטי עוד לתהליך הסליקה, או, במקרה הצורך, לגבייה בהוצאה לפועל או בבית המשפט. מעתה ואילך, בכל שלבי הטיפול, ייעשה שימוש בתמונת הצ'ק.

החוק מיושם בשני שלבים עיקריים. החל מן הראשון שבהם, שתחולתו מ-8 בנובמבר 2016, מאפשרים רוב הבנקים³ סליקה בין-בנקאית של צ'קים שהופקדו באמצעות הסלולר. (עד כה הפקדת צ'קים באמצעות הסלולר התאפשרה אך ורק אם הם משוכים על אותו בנק). באמצעות הסלולר ניתן להפקיד צ'קים המשורטטים "למוטב בלבד" עד סכום של 10,000 ש"ח לצ'ק בודד. תהליך זה מייעל את סליקת הצ'קים בין חברי המסלוקה, ומאפשר ללקוחות הבנקים להפקיד צ'קים בלי להגיע פיזית לסניפים, ובכך להגביר את השימוש בשירותים האלקטרוניים המתקדמים באמצעות האפליקציות הבנקאיות המוצעות להם.

¹ להלן קישור לאתר הכנסת, שבו נמצא החוק בגרסתו הסופית:

<http://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws/Pages/LawSecondary.aspx?lawitemid=566784>

² להלן קישור לאתר בנק ישראל, שבו ניתן למצוא את כללי השמירה וכללי הסריקה:

<http://www.boi.org.il/he/PaymentSystem/Pages/Cheque-truncation.aspx>

³ "בנק הפועלים", "בנק לאומי", "בנק דיסקונט", "בנק מרכנתיל דיסקונט", "בנק מזרחי-טפחות", "הבנק הבינלאומי", "בנק אוצר החייל", "בנק מסד", "בנק אגוד".

הפקדת צ'קים בסלולר גם **מפחיתה ללקוח את עלויות הפקדת הצ'ק בשיעור של עד 75%** (עלות הפקדת שיק בערוץ הישיר לעומת הפקדה באמצעות פקיד).

השלב השני של יישום החוק יבוצע במהלך הרבעון השלישי של שנת 2017, ובו תופסק ההצגה הפיזית, כך שהצ'קים אשר הופקדו בכל אמצעי ההפקדה העומדים לרשות הלקוח יוצגו בין הבנקים באמצעות תמונותיהם. בשלב השני ישולבו בסליקה האלקטרונית כל הבנקים, וכן בנק הדואר.

לצורך יישום השלב הראשון וההיערכות ליישום השלב השני נמשכה בשנת 2016 עבודתן של שלוש ועדות משנה: ועדת משנה להקמת רשת תקשורת בין המשתתפים בסליקה, שתשמש להעברת התצלומים (image) של הצ'קים; ועדת משנה להגדרת עקרונות לתהליכי עבודה מבוססי דימות (ועדת האפליקציה); וועדת משנה לעדכון ושינוי של כללי המסלוקה.

ועדת המשנה להקמת רשת תקשורת - מרבית הבנקים התחילו לעבוד עם רשת התקשורת כדי להעביר תמונות של צ'קים שהופקדו בסלולר. במהלך שנת 2017 תמשיך הוועדה את עבודתה כדי שגם יתר חברי המסלוקה יתחילו לעבוד עם רשת התקשורת.

ועדת המשנה להגדרת עקרונות לתהליכי עבודה מבוססי דימות (ועדת האפליקציה) תמשיך את עבודתה בשנת 2017 עד ליישום מלא של החוק.

ועדת המשנה לעדכון ושינוי של כללי המסלוקה סיימה בשנת 2016 את עבודת העדכון והשינוי של כללי המסלוקה בהתאמה למצב בתקופת יישומו של השלב הראשון. הוועדה תמשיך את עבודתה בשנת 2017 ותכניס בכללי המסלוקה את השינויים הנדרשים לשם יישום השלב השני.

כצעד משלים ובזכות יישום החוק, התקבלה בקשה של רשות האכיפה והגבייה לייעל את התהליך של פתיחת תיק. ועדת מסלוקת הבנקים קיבלה את בקשתה של הרשות, והחליטה להקים ממשק שיחבר את רשות האכיפה והגבייה לבנקים. כן ביקשה רשות האכיפה והגבייה שהקישור לבנקים ייעשה באמצעות גורם אחד, ולא באמצעות התקשורת עם כל בנק בנפרד. ממשק כזה ייעל וישפר משמעותית את עבודת רשות האכיפה והגבייה באפשרו בדיקה מיידית של אמיתות ההחזרה באמצעות הפלט של הצ'ק הממוחשב, וימנע פתיחת תיקי הוצאה לפועל שגויים או שלא על פי הכללים.

ביטול הסליקה הידנית

במושב הראשון של מסלוקת הצ'קים מעבירים הבנקים את ההצגות וההחזרות של הממסרים הלא-ממוגנטים (ממסרים ידניים), כגון חיובים וזיכויים ידניים והחזרות של חיובים וזיכויים ידניים. כיוון שהסליקה הידנית אינה יעילה וכרוכה בסיכונים, הוקמה ועדת משנה לשם בחינת האפשרות לביטול מושב הסליקה הידנית והעברת הממסרים הנסלקים בו לסליקה אלקטרונית או למערכות תשלומים מתקדמות ובטוחות יותר.

מרבית סכומי החיובים במושב הסליקה הידנית נובעים מסליקת הכספים של הנפקת ניירות ערך קונצרניים ואג"ח קונצרניות. במהלך שנת 2016 הוחלט על פתרון להפיכת הסליקה של הנפקת ניירות ערך קונצרניים, המבוצעת כיום במסגרת הסליקה הידנית, לסליקה אלקטרונית במערכת זה"ב. התהליך החדש מחייב את הגופים המשתתפים בהנפקה להעביר את הכספים לרכז ההנפקה באמצעות מערכת זה"ב עד למועד שיקבע הרכז. תהליך זה מפחית את הסיכונים ומאפשר את סופיות הסליקה הכספית טרם הפקדת

ניירות הערך בבורסה. התהליך הונהג בשתי פעימות: השלב הראשוני התקיים מ-20/09/2016 עד 31/12/2016 – להלן תקופת הביניים. בשלב הביניים היה ניתן לסלוק הן בתהליך הישן והן בתהליך החדש. **השלב השני, שבמסגרתו הסליקה מבוצעת במערכת זה"ב בלבד, החל ב-01/01/2017.** את השינוי המהותי של העברת הסליקה של ניירות קונצרניים ניתן לראות כבר בנתוני חודש ינואר 2017: סכום החיובים הידניים לחודש ינואר 2017 עמד על כ- 252 מיליוני ש"ח, לעומת כ-5 מיליארדי ש"ח בינואר 2016, ירידה משמעותית של כ-95%.

ועדת המשנה לביטול מושב הסליקה הידני המשיכה את עבודתה בשנת 2016. היא בדקה את סוגי הפעולות הנסלקות בסליקה הידנית, מעבר לסליקת ההנפקה של ניירות ערך קונצרניים, ובחנה דרכים להעברתן לסליקה אלקטרונית. הפתרון שמצאה הוא העברת הסליקה הידנית לסליקה אלקטרונית במס"ב. **ביטול מושב הסליקה הידנית נקבע לסוף מאי 2017.** אלה סוגי הפעולות שיועברו לסליקה האלקטרונית במס"ב: החזרת צ'קים - בנק שרוצה לבצע החזרה ידנית של צ'ק שלא במסגרת הסליקה האלקטרונית יכול לעשות זאת רק כשישנה בעיה מיכונית המונעת החזרה אלקטרונית, ובתנאי שיעמוד במועדי ההחזרות המצוינים בכללי המסלקה ובהוראות הבנקאות; בקשת כתב שיפוי במקרה של מסמך חסר; סליקת שוברים אופטיים; שטרות חוב ובירורים בין בנקים.

הרחבת צו איסור מימון טרור והלבנת הון

על פי תיקון שהוכנס בצו לאיסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור, התשס"א-2001; להלן – "הצו"), עלתה הדרישה שברשומת מס"ב יופיעו כל הפרטים המופיעים במסר Swift מסוג 103, ובהם המען של השולח. לצורך יישום הדרישה הוחלט בוועדת מסלקת הבנקים להקים צוות שיבחן את ההשלכות האפשריות, ובהתאם לכך ימליץ על השינויים הנדרשים לצורך תיקון רשומת מס"ב. צוות העבודה הגיש את המלצותיו, והן אושרו בוועדת מסלקת הבנקים.

כהמשך ליישום השלבים הראשוניים, שבוצעו במהלך שנת 2015, יושם ביוני 2016 השלב האחרון, שבמסגרתו עודכן המבנה של קובץ מס"ב המכיל העברות מהרשות הפלסטינית, כך שלרשומת הזיכוי במס"ב תתווסף כתובת המעביר. שאר המידע יישלח לבנק המזוכה במסר מקביל במבנה MT199 לכל המאוחר בבוקר שלמחרת שליחת ההוראה למס"ב. כחלק מהרחבת הצו לאיסור מימון טרור והחלתו על העברות במס"ב הוחלט להמליץ על העברת הרשומות שמגיעות מחו"ל באמצעות מערכת זה"ב. המלצה זו אושרה בוועדת זה"ב ובוועדת מסלקת הבנקים. התאריך שהוסכם להטמעת התהליך הוא יוני 2016.

בחינת הסיבות להחזרה של צ'קים

ועדת מסלקת הבנקים החליטה לבחון מחדש את הסיבות להחזרת צ'קים, המפורטות בנספח 305 לכללי המסלקה, לנוכח השינויים הטכנולוגיים והרגולטוריים הצפויים עם הטמעת חוק הסליקה האלקטרונית, ולשם כך הוקם צוות עבודה. הצוות שם לו למטרה ליצור אחידות בציון סיבות ההחזרה בכל המערכת הבנקאית. לצורך זה נוספו לכל סיבת החזרה דברי הסבר, המפרטים את הסיבות שבהן יש לציין את אותה סיבה, וכן נקבע, לגבי כל סיבה, אם בעת ההחזרה יש למנות את הצ'ק שסורב בעטיה במניין הצ'קים המסורבים לפי חוק צ'קים ללא כיסוי, התשמ"א-1981. דברי ההסבר ופירוט בדיקת הכיסוי מיועדים לכל

המשתמשים, הן ללקוחות הבנקים והן לבנקים עצמם. על כן הם יוצמדו לסיבות החזרה ויפורסמו בכללי המסלקה, המפורסמים גם באתר בנק ישראל וזמינים לכלל הציבור.

בשנת 2016 הציג צוות העבודה דוח סופי, והוא אושר על ידי ועדת מסלקת הבנקים. הוחלט שהשינוי בעניין הסיבות ייכנס לתוקף יחד עם היישום המלא של חוק הסליקה האלקטרונית, המתוכנן לרבעון שלישי של שנת 2017.

"בנק יהב" – פרויקט התנתקותו ממערכות "בנק הפועלים" ומעברו למערכת מחשב עצמאית

במהלך שנת 2016 הצטרף "בנק יהב" לוועדת מסלקת הבנקים כמשקיף, עם ניתוק מערכות המחשב שלו מאלה של "בנק הפועלים", שעליהן הוא נסמך בשנים האחרונות, ומעברו למערכת מחשב חדשה ועצמאית. הסבת מערכת המחשב עברה בהצלחה ואפשרה ל"בנק יהב" עצמאות במערך הסליקה - בסליקת ממסרים שאינם ממוגנטים, בסליקת ממסרים אלקטרוניים (צ'קים ושוברי גבייה) ובסליקה באמצעות מס"ב.

השינויים העיקריים בכללי המסלקה, בנספחים ובתקנים

להלן פירוט השינויים שחלו בכללי המסלקה, בנספחים ובתקנים בשנת 2016:

מהות השינוי	העדכון בכללים	מועד השינוי
ביטול האפשרות לבצע החזרה מאוחרת עד ל 60 יום. ביטול זה נובע מהקביעה המשפטית שכללי המסלקה אינם מאפשרים החזרה מאוחרת מעבר לכתוב בהוראות הבנקאות.	פרק 214, סעיף 1.2	5 במאי 2016
הוספת שדות ברשומת הזיכוי במס"ב (העברות מהרשות הפלסטינית), כך שכתובת המעביר תתווסף בשני שדות בני 35 תווים כל אחד.	מפרט 504 - הצגת זיכויים לבנקים אחרים באמצעות מס"ב	19 ביוני 2016
הכללת כללי הטיפול בצ'קים בנקאיים במס"ב בכללי המסלקה – תוספת לכתוב בהגדרות כך שייכתב כי צ'ק יכול להיות צ'ק בנקאי או צ'ק של לקוח הבנק.	פרק 218 - בסעיף ההגדרות, תחת ההגדרה של צ'ק	17 במארס 2016
שינוי מבנה החברות בוועדת מסלקת הבנקים כך שלא יצוין בכללים מספר החברים מכל ארגון, וליו"ר הוועדה תהיה זכות וטו על החלטות שבמחלוקת.	פרק 101, סעיפים 4.1 ו- 4.2	15 בספטמבר 2016
שינוי זה בכללים הוא השלב הראשון בדרך לתהליך של עיצור שוברי גבייה. השינוי מאפשר לבנקים לפנות ללקוחותיהם ולהציע להם את השירות של שליחת תמונת השובר במקום השובר הפיזי.	פרק 215, סעיפים 1-3	15 בספטמבר 2016
בנקים בתחום האוטונומיה הפלסטינית:	נספח 302 - רשימת חברי	16 בספטמבר 2016

מהות השינוי	העדכון בכללים	מועד השינוי
בהתאם להודעת "בנק הפועלים" בדבר הפסקת ייצוגו של בנק אלתיג'ארי אלפלסטיני (Palestine Commercial Bank) (38).	המסלקה ומערך הייצוגים	
עדכון נוסח הסעיף כך שייטיב להבהיר כי הבנק ששולח את המכתב בדבר הצגה שנייה באופן ידני הוא הבנק המציג.	פרק 206, סעיף 5.2	8 בנובמבר 2016
עדכון שנתי של סניפי הבנקים שיום המנוחה השבועי אצלם אינו שבת.	נספח 304	8 בנובמבר 2016
עדכון כללי המסלקה, הנספחים, המפרטים והתקנים כך שהם יאפשרו תקופת ביניים, כפי שמאפשר חוק סליקה אלקטרונית: תתאפשר הן הצגה של תמונת הצ'ק בין הבנקים (לגבי צ'קים שהופקדו בסלולר) והן הצגה של הצ'ק הפיזי (לגבי צ'קים שהופקדו בשאר אמצעי ההפקדה).	פרקים 200–500	8 בנובמבר 2016

ב. ועדת המשפטנים

ועדת המשפטנים היא ועדת משנה קבועה בהובלת בנק ישראל, שבה משתתפים נציגים משפטיים ותפעוליים ממספר בנקים. הוועדה דנה בהיבטים המשפטיים הנוגעים לפעילות המסלקות. הוועדה התכנסה השנה פעם אחת ודנה בסוגיה שלהלן:

הסבה באמצעות חותמת חברה בלבד ללא חתימה בצדה: נבחן הסעיף שבכללי המסלקה (פרק 214 – הסבת צ'קים) העוסק בצ'ק לפקודת חברה בע"מ שהוסב באמצעות חותמת החברה בלבד, ללא כל חתימה על גבי החותמת. סעיף 1 בפרק 214 בכללי המסלקה מציין שבמקרה של צ'ק הנושא היסב בלבד הבנק המציג (המזוכה) אחראי כלפי הבנק המקבל (המחויב) לכך שהוא הופקד בבנק המציג לחשבון המנוהל תחת השם שצוין בממסר. הוראה זו תחול גם במקרה שההיסב נעשה בהטבעת חותמת הנחזית להיות של תאגיד, ללא חתימה בצדה. נושא זה עלה לדיון מחודש בוועדת המשפטנים, ולאחר הדיון הוחלט שלא לשנות את כללי המסלקה בעניין זה.

ג. ועדת חנ"י (חשבונות נקובים ביהלומים)

ועדת המשנה לסליקת חנ"י היא ועדה קבועה לוועדת מסלקת הבנקים, אשר הוקמה בשנת 2015 על ידי יו"ר ועדת מסלקת הבנקים, בהתאם לסעיף 13 בפרק 101 של כללי המסלקה. בראש ועדת המשנה עומד בנק ישראל, וחברים בה נציגים של הבנקים המשתתפים בסליקת חנ"י. החלטותיה של הוועדה מחייבות את ועדת מסלקת הבנקים, ויידונו בישיבותיה. הכללים הייחודיים לסליקת חנ"י מוסדרים בפרק 219 לכללים, אולם ביתר הפרקים שבכללים ישנם סעיפים נוספים, החלים אף הם על מסלקת חנ"י. נציגים מהבנקים המשתתפים בסליקת חנ"י מונו למותב המבררים, שיעסוק במקרים שיידונו בתחום זה.

בשנת 2016 התכנסה הוועדה שלוש פעמים ודנה בסוגיות אלו:

1. **כיתוב אחיד לצ'ק חנ"י:** בהתאם לכללי המסלוקה, הבנקים החברים במסלוקת חנ"י יסלקו במסלוקה זו צ'קים בחשבונות הנקובים ביהלומים בלבד. הדרישה לכתוב על גבי הצ'ק שהוא "צ'ק נקוב יהלומים", בהתאם להגדרה בתקן 501 לכללי המסלוקה, נכנסה לתוקף ב-1 באוקטובר 2016. במסגרת יישום כלל זה הוחלט כי אם צ'ק יוצג במסלוקת חנ"י אך לא יעמוד בדרישות התקן האחיד, משום שחסר בו הכיתוב "חשבון נקוב יהלומים", סיבת ההחזרה שתצוין היא "אחר" – סיבה מספר 39.
2. **ועדת חנ"י דנה בשנת 2016 בנושאים תפעוליים נוספים**, וביניהם ההמשכיות העסקית והשלכותיו של חוק הסליקה האלקטרונית על סליקת חנ"י.

ד. ועדת מס"ב

ועדת המשנה למס"ב היא ועדה קבועה לוועדת מסלוקת הבנקים, שהוקמה בשנת 2016 על ידי יו"ר ועדת מסלוקת הבנקים, בהתאם לסעיף 13 בפרק 101 של כללי המסלוקה. בראשות ועדת המשנה עומדת נציגה מטעם מס"ב, וחברים בה נציגים של מס"ב, בנק ישראל והבנקים המשתתפים במס"ב. הוועדה כפופה לוועדת מסלוקת הבנקים ועוסקת בנושאים הקשורים למס"ב, המלצות הוועדה כפופות לאישור ועדת מסלוקת הבנקים. הוועדה התכנסה השנה שלוש פעמים והעלתה בפני ועדת מסלוקת הבנקים את הסוגיות האלה:

1. **קיצור הזמן שבו ניתן לשלוח אישורי כיסוי מהבנקים למס"ב בימי עסקים קצרים**⁴: בימי עסקים קצרים נדרשו הבנקים לשלוח למס"ב את אישורי הכיסוי עד לשעה 12:50. מאחר שמס"ב נדרשת לשלוח לבנק ישראל את הקובץ לסליקה במערכת זה"ב עד לשעה 13:15, הוחלט להקדים את המועד האחרון לשליחת אישורי הכיסוי בימי עסקים קצרים לשעה 12:15⁵. **שינוי זה אושר בוועדת מסלוקת הבנקים, ותחולתו מ-1 במארכ 2016.**
2. **בוועדת מס"ב נדונים נושאים נוספים שיועלו לדיון**, וועדת מסלוקת הבנקים תקבל לגביהם החלטה סופית במהלך שנת 2017.

ה. הגוף ליישוב מחלוקות בין הבנקים – מותב המבררים

הגוף ליישוב מחלוקות בין חברי המסלוקה – מותב המבררים – ממשיך בפעילותו בהתאם להנחיות כללי המסלוקה. מרכז הגוף, ממלא מקומו ורשימת המבררים מובאים בנספח ד'. במהלך שנת 2016 הופנו למותב המבררים שבעה מקרים. שתי בקשות נסגרו לאור הסכמה בין הצדדים; שתי בקשות נפתרו לאחר יישוב מחלוקות. שלוש בקשות עדיין נדונות.

⁴ ההחלטה התקבלה בוועדת מסלוקת הבנקים לפני הקמת ועד מס"ב.

⁵ פתרון זה נידון ואושר גם במסגרת ועדת זה"ב.

2. מסלוקת הבנקים

מסלוקת הבנקים מורכבת ממסלוקת הנייר (הצ'קים) ומהמסלוקה האוטומטית (מס"ב). המסלוקה מנוהלת בידי ועדת מסלוקת הבנקים, והיא פועלת על פי הסכם בין חבריה. ההסכם מסדיר את פעילותה של מסלוקת הבנקים ואת הקשרים העסקיים והפונקציונליים בין המשתתפים לבין עצמם ובין המשתתפים לבין מפעיל המערכת (להלן: "כללי המסלוקה").

א. ועדת מסלוקת הבנקים

נגידת בנק ישראל, או מי שהוסמך על ידה, ממנה את חברי ועדת מסלוקת הבנקים. הרכב הוועדה כולל את נציגי בנק ישראל - שאחד מהם משמש כיו"ר הוועדה, ואחד מהם משמש ממלא מקום היו"ר - וכן נציגי התאגידים הבנקאיים ונציגי בנק הדואר. הנציגים ממונים לתקופה של חמש שנים, ואפשר לשוב ולמנות חבר לתקופות נוספות. היו"ר רשאי, לאחר התייעצות עם חברי ועדת מסלוקת הבנקים, לאשר נוכחות של משקיפים קבועים או זמניים בדיוני ועדת מסלוקת הבנקים לתקופה שיקבע לפי נסיבות העניין. (רשימת החברים וממלאי מקומם מובאת בנספח א').

הוועדה מתכנסת לפחות אחת לרבעון וכן בהתאם לצורך, כדי לדון בנושאים שונים, לרבות עדכון של כללי המסלוקה ושינויים בפעילותה. כללי המסלוקה מפורסמים באתר האינטרנט של בנק ישראל ומתעדכנים באתר באופן שוטף⁶. אחת לשנה מפרסמת הוועדה דוח על פעילותה.

ב. מסלוקת הנייר (מסלוקת הצ'קים)

הממסרים שהבנקים מציגים במסלוקת הנייר מרביתם צ'קים, המוצגים כיום רק בשיטה האלקטרונית. נוסף על אלה מציגים במסלוקת הנייר גם שוברי גבייה ממוגנטים וממסרים לא-ממוגנטים (ממסרים ידניים).

משתתפים במסלוקת הנייר

מסלוקת הנייר מונה⁷ 29 חברים – התאגידים הבנקאיים, בנק הדואר ובנק ישראל. חלקם פועלים במסלוקה ישירות, ואת היתר מייצגים משתתפים אחרים. בסליקת הממסרים האלקטרוניים תשעה משתתפים במעמד של משתתפים ישירים ו-20 במעמד של מיוצגים, ש-12 מתוכם נמצאים בתחום הרשות הפלסטינית. בסליקת הממסרים הידניים 13 משתתפים במעמד של משתתפים ישירים ו-16 כמיוצגים, מתוכם 12 משתתפים נמצאים בתחום הרשות הפלסטינית. הבנקים הפועלים בתחום הרשות הפלסטינית הם חברי מסלוקה, וכולם מיוצגים על ידי שלושה בנקים בישראל ("בנק הפועלים", "בנק דיסקונט" ו"בנק מרכנתיל דיסקונט"). בנק ישראל משתתף במסלוקת הנייר בשני "כובעים" – כחבר המסלוקה וכמפעיל אותה.

המסלוקה פועלת בכל יום עסקים בנקאי, כהגדרתו בהוראות הבנקאות (שירות ללקוח) (מועד זיכוי וחיוב בצ'קים) התשנ"ב-1992. המסלוקה פועלת גם במוצאי שבתות וחגים כדי לסלוק את הפעולות שבוצעו

⁶ להלן קישור לאתר בנק ישראל, שבו מוצגים כללי מסלוקת הבנקים : <http://www.boi.org.il/he/PaymentSystem/ActiveClearingHousesInIsrael/Pages/Mislaka.aspx>
⁷ נכון ל-1 בינואר 2017.

בבנקים בימי השישי ובערבי החגים שלפניהם, לפי העניין (למעט ערב פורים, ערב יום העצמאות וערב ט' באב). רשימת ימי העסקים מתפרסמת באתר האינטרנט של בנק ישראל ומתעדכנת בכל שנה.⁸

מאפייני פעילותה של מסלקת הצ'קים

עם סגירת יום העסקים, בשעה 18:30, המשתתפים אוספים את כל הממסרים (מרביתם צ'קים) שהלקוחות הפקידו בסניפים במהלך אותו יום. במקביל לכך המשתתפים מייצרים (במהלך היום או בסיומו) קבצים אלקטרוניים המכילים מידע על הממסרים שהופקדו באותו יום. בסוף היום נשלחים הקבצים על ידי חבר המסלקה שטיפל בהם לחבריה האחרים, וכן נשלח למסלקה בבנק ישראל קובץ מסכם, המציג את סך הזיכוי לחשבון המשתתף כנגד חיובים של המשתתפים האחרים. המסלקה מבצעת עיבוד נטו (clearing), שבסופו נוצרת תנועה רב-צדדית, לחיובם וזיכויים של המשתתפים בסליקה; תנועה זו נשלחת לסליקה במערכת זה"ב בבוקר שלמחרת (T+1) בחלון הסליקה של מסלקת הנייר, אשר נפתח בשעה 09:30. בשעות הלילה מתקיימים שני מושבי הסליקה – פגישות שבמהלכן המשתתפים מעבירים את הממסרים הפיזיים מהבנקים הגובים⁹ לבנקים המשלמים. במושב הראשון מתקיימות הצגות והחזרות של ממסרים ידניים; במושב השני – הצגות והחזרות של ממסרים ממוגנטים (צ'קים) והצגות של שוברי גבייה בשיטה האלקטרונית.

מועדי המושבים:

במוצאי שבת וחג	בימי חול	
22:30	22:30	המושב הראשון (ממסרים ידניים)
23:00	01:00 (למחרת)	המושב השני (ממסרים אלקטרוניים)

הבהרות:

- ✓ בתקופה שבה חל שעון הקיץ המושב השני של מוצאי שבת או חג מתקיים בחצות במקום בשעה 23:00.
- ✓ ב-15 בחודש (או במוצאי שבת או חג החלים ב-16 בחודש), מתקיים המושב השני בשעה 02:00 (למחרת).
- ✓ אם מוצאי שבת או חג חלים ב-15 בחודש, יידחה המושב השני שב-16 בחודש לשעה 02:00 (למחרת).
- ✓ בימים ראשון עד חמישי של חול המועד פסח וסוכות (למעט ימים שהם ערבי חג), המושב הראשון מתקיים בשעה 21:00, והשני – בשעה 23:00.
- ✓ מועדי המושבים בערב יום העצמאות: הראשון – בשעה 21:00; השני – בשעה 23:00.

⁸ <http://www.boi.org.il/he/PaymentSystem/ActiveClearingHousesInIsrael/Pages/Mislaka.aspx>
⁹ הבנק הגובה הוא הבנק שבו מתנהל חשבונו של המוטב.

הלקוחות מזוכים/מחויבים ביום ערך T, ואילו הבנקים מזוכים ומחויבים ביום העסקים הבא (יום הערך T+1). בנק ישראל עורך התחשבות ריבית בין הבנקים בסיומו של כל חודש קלנדרי. הבנקים רשאים שלא לכבד ממסרים אלקטרוניים וידניים שהציגו להם, בהתאם לסיבות ההחזרה הקבועות בכללים (למשל חוסר כיסוי או טעות בפרטים), ו להחזיר ביום העסקים שלמחרת הפקדתם. במקרים מסוימים ישנם עיכובים בהחזרות, בהתאם למפורט בכללי המסלוקה.

ג. מס"ב

במס"ב נסלקות תנועות בין-בנקאיות בשקלים חדשים שאינן מבוססות על מסמכי נייר, כגון: הרשאות לחיוב חשבון, תשלומי משכורות ומסים. הגופים המעבירים תנועות למס"ב הם בנק ישראל, התאגידים הבנקאיים, בנק הדואר, משרדי הממשלה ומוסדות ציבור, לשכות שירות, ארגוני סליקה אחרים וכן אותם ארגונים הרשאים לשלוח הוראות תשלום ישירות למס"ב.

במס"ב מתבצעות הוראות משני סוגים: **זיכויים ישירים** – הוראה לחיוב החשבון של יוזם הוראת הזיכוי וזיכוי מוטבים. הוראות זיכויים הן תשלומים שמקורם בעיקר בארגונים: משכורות, תשלומים לספקים, תשלומי מסים ואחרים; וכן תשלומים שמקורם בבנקים והם מבטאים פעילות של לקוחות הבנקים. **חיובים ישירים** – הוראות לחיוב חשבון של המחויב¹⁰ וזיכוי החשבון של יוזם הוראת החיוב.

גופים הפועלים במס"ב

במס"ב פעילים 41,939 מוסדות¹¹ - בנקים, בנק הדואר, משרדי הממשלה, מוסדות ציבור וארגונים. הוראות התשלום מועברות על ידי הגופים השונים למס"ב במהלך יום העסקים באמצעות קובצי אצווה.

מאפייני הפעולות במס"ב

הוראות החיוב והזיכוי של הארגונים ושל הסליקה הבין-בנקאית נסלקות בתום יום ההעברה לפי הערך של אותו יום (T). ההתחשבוניות בין הבנקים בגין ההוראות שהועברו במס"ב עוברות לסליקה במערכת זה"ב ביום העסקים שלאחר יום ההעברה (T+1). למס"ב שני חלונות סליקה במערכת זה"ב – הראשון בתחילת יום העסקים (נפתח בשעה 10:00), והוא מיועד לסליקת הפעילות הבנקאית; והשני לקראת סוף היום (נפתח בשעה 18:00 ביום עסקים ארוך וב-13:30 ביום עסקים קצר), והוא מיועד לסליקת פעולות הארגונים.

הוראות התשלום מתקבלות במס"ב במשך כל יום העבודה, והן אינן סופיות, משום שהמוטב רשאי להחזיר את הזיכוי בתוך שלושה ימי עסקים¹², והמחויב רשאי להחזיר את החיוב בתוך שלושה ימי עסקים¹³. הוראות תשלום מוחזרות מקבלות במערכת זה"ב את הערך של יום הצגתן.

¹⁰ בכפיפות למתן הרשאה לחיוב חשבון על ידי הלקוח.

¹¹ נכון ל-31 בדצמבר, 2016.

¹² לימים אלו יתווספו עוד שלושה ימים לביצוע ההחזרות, מסיבות טכניות.

¹³ לימים אלו יתווספו עוד שלושה ימים לביצוע ההחזרות, מסיבות טכניות.

עם קבלת הקבצים מתבצע במס"ב תהליך קדם-סליקה (clearing) – חישוב ההתחייבויות ההדדיות של הבנקים המשתתפים ויצירת קובץ הנטו, המיועד לסליקה הסופית במערכת זה"ב. לפני שמס"ב שולחת את סכום הנטו הסופי למערכת זה"ב היא מעבירה לבנקים חישובי ביניים שמס"ב עורכת, וזאת כדי לאפשר לבנקים להיערך מבעוד מועד לנזילות הדרושה לסליקה במערכת זה"ב.

קודי מעסיקים במס"ב

נכון ל-31 בדצמבר 2016, רשומים במס"ב 1,447 קודי מעסיקים פעילים במערכת הפקדות מעסיקים לקופות גמל וקרנות השתלמות. זאת לעומת 3,140 קודים פעילים ב-31 בדצמבר 2015 – ירידה של 54%. בשנת 2016 העבירו מוסדות אלו כ-8.33 מיליוני תנועות, לעומת כ-25.9 מיליונים בשנת 2015 – ירידה של 68%.

השינוי המשמעותי בקודי המעסיקים הפעילים, ובעקבותיו גם במספר התנועות, נובע מתיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תשלומים לקופת גמל), התשע"ד-2014 - שנכנס לתוקף ב-1 בינואר, 2016 - המכתיב למעסיקים פורמט אחיד להעברת מידע רק בין יצרניו לצרכניו השונים בתחום החיסכון הפנסיוני, תוך הגדרת מבנה הנתונים, סכימתם, תוכן השדות המועברים והנסיבות שבהתקיימותן יש להעביר מידע כאמור. בשלב זה התקנות חלות רק על מי שמעסיקים יותר מ-100 עובדים, אך הן צפויות לחול בהדרגה גם על אלה שמספר המועסקים אצלם קטן יותר.

3. נתונים סטטיסטיים וניתוח המגמות

א. מסלקת הנייר

נוסף על הכסף המזומן, כוללים אמצעי התשלום מבוססי הנייר שוברי גבייה וצ'קים. התשלומים המתבצעים באמצעים אלה – וכן ההחזרות בגינם – נסלקים במסלקת הנייר. הצ'קים מקובלים ונפוצים בישראל, ומספרם כמחצית ממספר הוראות התשלום הנסלקות במערכות התשלומים הבין-בנקאיות¹⁴.

בלוח 1 אפשר לראות כי בשנת 2016 פחת מספר התנועות במסלקת הנייר בשיעור של כ-4.2%, ועמד על 110,410 אלפי תנועות (לעומת 115,261 אלפים בשנת 2015), וכי הסכום שנסלק במסלקת הנייר פחת בשיעור של כ-0.4% לעומת שנת 2015. החל מ-2011 פחת מספר הצ'קים בהדרגה, ועד לסוף 2016 הסתכמה הירידה בכ-10.8%. לעומת זאת גדלו סכומי הצ'קים בכ-9.3%. ניכרת אפוא מגמת עלייה בסכום הממוצע של צ'ק בשנים האחרונות – מכ-6,851 ש"ח ב-2011 ל-8,394 ש"ח ב-2016 – עלייה משמעותית של כ-23%.

לוח 1: מסלקת הנייר לפי רכיבים, 2012 עד 2016 (הצגות והחזרות)

מסרים ידניים ^{1,2,3}	2013		2014		2015		2016		השינוי ב-2016	
	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (באחוזים)	התנועות (באחוזים)
חיובים	31,985	189	34,030	177	49,586	223	57,051	215	15.1	-3.6
זיכויים	31,196	169	33,513	161	49,090	205	56,614	201	15.3	-2.0
שיקים	789	20	517	16	496	18	437	14	-11.9	-22.2
הצגות	902,142	120,366	906,864	117,647	936,347	115,038	924,935	110,195	-1.2	-4.2
החזרות	850,519	116,699	854,322	114,129	874,647	111,611	858,042	106,828	-1.9	-4.3
שוברי גבייה	26,026	2,647	25,642	2,499	26,771	2,441	30,166	2,562	12.7	5.0
סך הכול	934,127	120,555	940,894	117,824	985,933	115,261	981,986	110,410	-0.4	-4.2

¹ עד 1 באפריל 2015 מספר התנועות של ממסרים ידניים הוא אומדן המתבסס על דיווח לגבי יום אחד בחודש.

² החל מה-1 באפריל 2015 החלו כל הבנקים לדווח את נתוני הכמויות היומית, והופסקה שיטת האומדן.

³ החיובים והזיכויים כוללים הצגות והחזרות.

המקור: מסלקת הצ'קים.

¹⁴ הוראות התשלום הנסלקות בזה"ב (בין-בנקאי), במס"ב (זיכויים) ובמסלקת הנייר.

ועדת מסלוקת הבנקים – דוח לשנת 2016

גובה השווי הממוצע של עסקאות בצ'קים מעיד כי הם מקובלים מאוד במגזר העסקי בישראל כאמצעי לתשלומים בסכומים גבוהים. צ'קים משמשים, בין היתר גם לתשלומים בעסקאות קמעוניות ולתשלומי מס. החזרות הצ'קים הסתכמו השנה בכ-3.5% מהסכום הכולל. כמו כן ניתן לראות גידול משמעותי של סכום החיובים הידניים - תוצאה ישירה של עלייה בסכומי הנפקות האג"ח וניירות הערך הקונצרניים.

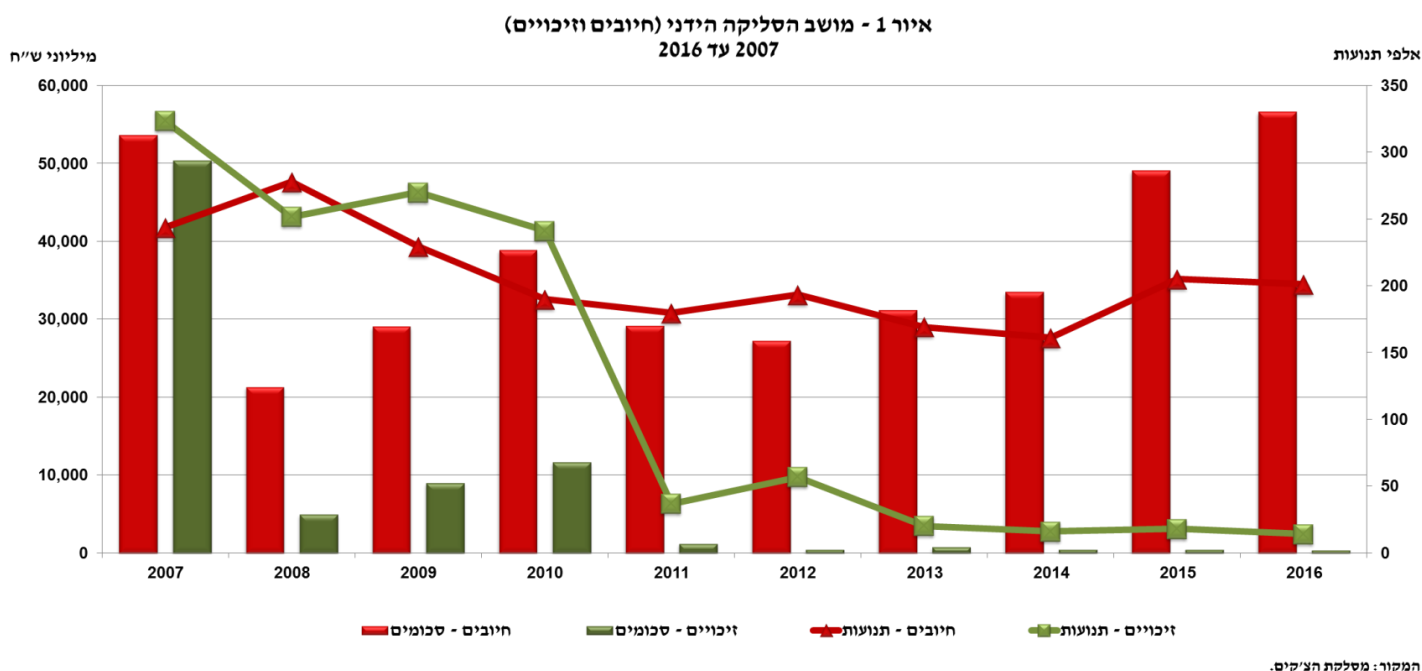
לוח 2: הצגות והחזרות של צ'קים והצגות של שוברי גבייה בסליקה בין-בנקאית, 2016

החזרות הצ'קים (באחוזים)		סך הסליקה האלקטרונית		שוברי גבייה		החזרות צ'קים		הצגות צ'קים		
הסכום	התנועות	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	
3.50	2.35	82,532	9,267	3,161	78	2,682	211	76,689	8,978	ינואר
3.11	2.17	76,019	9,107	2,824	67	2,211	192	70,984	8,848	פברואר
3.31	2.23	79,452	9,813	3,283	73	2,438	212	73,731	9,528	מארס
3.48	2.31	73,336	8,529	2,788	57	2,375	191	68,173	8,281	אפריל
3.19	2.23	80,084	9,876	2,950	65	2,383	214	74,751	9,597	מאי
3.52	2.44	73,769	8,920	3,268	66	2,397	211	68,104	8,643	יוני
3.54	2.33	80,949	9,499	3,313	65	2,654	215	74,982	9,219	יולי
3.43	2.40	78,477	9,000	3,231	69	2,497	209	72,749	8,722	אוגוסט
3.51	2.41	79,020	9,501	3,318	73	2,567	222	73,135	9,206	ספטמבר
4.13	2.79	58,472	7,795	1,781	48	2,250	210	54,441	7,537	אוקטובר
3.56	2.58	83,719	9,777	3,273	74	2,765	244	77,681	9,459	נובמבר
4.06	2.62	79,104	9,112	3,537	71	2,947	231	72,620	8,810	דצמבר
3.52	2.40	924,933	110,196	36,727	806	30,166	2,562	858,040	106,828	סה"כ 2016

המקור: מסלוקת הצ'קים.

בדומה לשנים האחרונות, גם בשנת 2016 המשיך בנק ישראל לפעול לייעול מערכות התשלומים בישראל, ובמסגרת זו הוא פעל לצמצום הסליקה הידנית (חיובים וזיכויים ידניים) במסלוקת הנייר. מרבית סכומי החיובים הידניים נבעו מסליקת הכספים של הנפקת ניירות ערך קונצרניים, ולכן התעורר צורך להעביר פעילות זו למסלוקה האלקטרונית. הדבר יצמצם במידה ניכרת את סכומי החיובים הנסלקים במסלוקה הידנית. באיור 1 אפשר לראות את השינוי המשמעותי שחל בשנים האחרונות בפעילות הסליקה הידנית

שבמסלוקת הנייר. בנובמבר 2010 נראית ירידה משמעותית בפעילות הסליקה הידנית, תוצאת הסטתם של שוברי הגבייה לסליקה האלקטרונית, כחלק מן המאמץ לביטול הסליקה הידנית.

קודי מוטב לשימוש בשוברי גבייה

מוסד המעוניין להפיק שוברי גבייה בבנקים לצורך גביית תשלומים צריך לפנות תחילה אל הבנק שבו מתנהל חשבונו לשם קבלת קודי מוטב לשוברי הגבייה. הבנקים, בשם לקוחותיהם, פונים אל מזכיר ועדת מסלוקת הבנקים בבקשה להקצות להם קודי מוטב. לאחר ההקצאה, מדווח בנק ישראל לכל הבנקים על הקצאות קודי המוטב.

בשנת 2016 הקצה בנק ישראל, לפי בקשות הבנקים, 191 קודים לשוברי גבייה ממוגנטים, לעומת 258 קודים בשנה הקודמת – מתוכם 163 קודים למגזר הפרטי ו-28 לרשויות מקומיות.

ב. מס"ב

תשלומים ישירים אלקטרוניים (חיוב/זיכוי ישיר) הם תשלומים המתבצעים באמצעים ממוכנים, ללא התערבות ידנית בתהליך. שתי המערכות המבצעות תשלומים אלקטרוניים בישראל הן זה"ב ומס"ב. מערכת זה"ב מבצעת זיכויים בלבד. (יוזם ההוראה יכול לזכות את הצד השני ואינו יכול לחייבו), ואילו מערכת מס"ב מבצעת הן זיכויים והן חיובים.

זיכויים ישירים – זיכויים ישירים מתבצעים, כאמור, באמצעות זה"ב או מס"ב, ויוזם אותם הלקוח המחויב: זה מורה לבנק לחייב את חשבונו ולזכות את המוטב. אם יש בחשבונו של הלקוח יתרה מספקת, הבנק מעביר את הוראת התשלום למסלקה, וזו סולקת את התשלום. אם התשלום נסלק בזה"ב, הזיכוי

הוא מיידי וסופי: אי אפשר להחזירו; אם הוא נסלק במס"ב התשלום אינו סופי¹⁵, והצד המזוכה יכול להחזירו בתוך שלושה ימי עסקים מיום הביצוע. את רוב הזיכויים הישירים (משכורות, תשלומי פנסיה ותשלומים אחרים) יוזמים באופן אלקטרוני, והדבר מפחית משמעותית את עלות הטיפול בכל הוראת תשלום – ללקוח, לבנק ולמסלקה.

בשנים האחרונות נרשם במס"ב גידול מתמשך הן של סכום הזיכויים הישירים והן של מספרם. בשנת 2016 הסתכמו הזיכויים הישירים בכ-2,345 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-2,169 מיליארדים בשנה הקודמת (גידול שנתי של כ-8.09%).

לוח 3: פעילות מס"ב בשנת 2016

התקופה	מספר התנועות (באלפים)	הסכום הכולל (במיליוני ש"ח)	הסכום הממוצע לתנועה (בש"ח)
ינואר	28,310	226,224	7,991
פברואר	28,554	217,178	7,606
מארס	29,044	241,801	8,325
אפריל	29,215	216,083	7,396
מאי	29,803	250,176	8,394
יוני	29,554	236,900	8,016
יולי	29,894	237,075	7,931
אוגוסט	30,716	249,203	8,113
ספטמבר	30,347	258,946	8,533
אוקטובר	28,305	217,660	7,690
נובמבר	30,715	241,344	7,858
דצמבר	30,718	276,006	8,985
סה"כ בשנת 2016	355,175	2,868,596	8,077

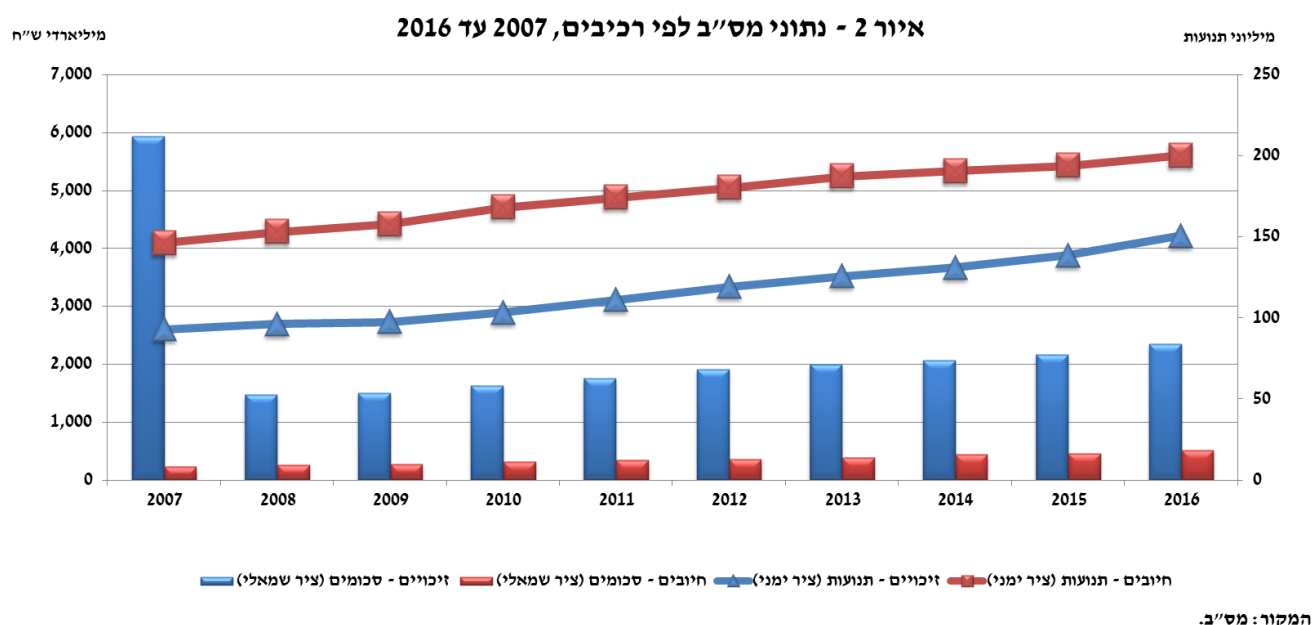
המקור: מס"ב.

חיובים ישירים – חיובים ישירים מתבצעים בישראל באמצעות מס"ב בלבד, ביזמת המוטב, דרך הבנק המנהל את חשבונו. הבנק של המוטב הוא הגובה את הכספים מהבנק המנהל את חשבונו של המחויב, בכפיפות לתנאים חוקיים שהמחויב הסכים להם. הסוג העיקרי של חיוב ישיר בישראל הוא הוראת קבע (תשלומים לספקי שירותים, כגון חשמל, מים וטלפון): התשלום נגבה באופן אוטומטי מדי חודש בחודשו, בערך שוטף.

¹⁵ הסופיות מתקבלת עם סליקת הוראת התשלום שהועברה ממס"ב לזה"ב.

ועדת מסלקת הבנקים – דוח לשנת 2016

בשנים האחרונות גדלו הן מספר החיובים הישירים והן וסכומם. בשנת 2016 הסתכמו החיובים הישירים בכ- 517 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-465 מיליארדים ש"ח בשנה הקודמת (גידול שנתי של כ-11.11%).

לוח 4: פעילות מס"ב לסוגיה, 2016

התקופה	זיכויים				חיובים			
	הצגות זיכויים		החזרות זיכויים		הצגות חיובים		החזרות חיובים	
	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)
ינואר	11,585	184,609	16	117	16,384	41,055	325	443
פברואר	11,814	176,093	16	102	16,398	40,497	326	487
מרץ	12,066	199,297	19	120	16,642	41,975	316	409
אפריל	12,593	174,212	19	100	16,294	41,368	309	403
מאי	12,572	206,187	16	116	16,871	43,449	345	424
יוני	12,590	193,588	17	110	16,628	42,791	318	412
יולי	12,779	192,012	18	142	16,755	44,374	342	548
אוגוסט	13,556	204,043	23	143	16,803	44,473	334	544
ספטמבר	13,122	212,819	18	140	16,861	45,565	346	422
אוקטובר	11,448	177,495	15	95	16,493	39,638	349	431
נובמבר	13,373	194,968	19	139	16,951	45,727	372	509
דצמבר	13,323	229,314	22	149	17,012	46,070	361	473
סה"כ בשנת 2016	150,821	2,344,637	218	1,473	200,092	516,982	4,043	5,505
סה"כ בשנת 2015	138,557	2,169,094	183	1,255	193,949	465,276	3,800	4,624
שיעור שינוי שנתי	8.85	8.09	19.13	17.37	3.17	11.11	6.39	19.05

המקור: מס"ב.

נספחים

נספח א': נציגי ועדת מסלוקת הבנקים וממלאי מקומם, שמונו לתקופה של חמש שנים, מ-1 בינואר 2013 עד 31 בדצמבר 2017

נציגי בנק ישראל		
ממלאי מקום	חברים	יו"ר
ענת שבת	רונית ציטיאט	
הלן בלוקה	יעל רשתי	
אריאל צנוע	רגינה סבוב	
הילה דניאלי-נחמה ¹	גרניט אופק ¹	
תדי דוכובני	אלעד יעקובי	
	מרגלית רוקח ²	
יפה משה	אמיתי לפידות	
	אליצור וייזר ³	
נציגי הבנקים		
יצחק קונטנטה	איציק קלדרון ⁴	בנק דיסקונט לישראל בע"מ
יצחק פלורנטין	ג'ניה חבאז ⁵	בנק הדואר
דרור קריגל	זאב חוגי ⁶	בנק הפועלים בע"מ
מוטי שאול	דליה לבון	הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ
מיכאל רמתי ^{7,8}	איתן דן	בנק לאומי לישראל בע"מ
משה רומי	אשר רחמן ⁹	בנק מזרחי-טפחות בע"מ
אסי לוי	ענבל טטרו	סיטי בנק ישראל
שחר אלון ¹⁰	לבנת ליבוביץ ¹⁰	בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ ¹⁰
מזכיר המסלוקה – נציג בנק ישראל		
	אורי אלטלט ¹¹	

¹ החל מ-31 במרץ 2016.

² יו"ר ועדת חני"י.

³ יועץ משפטי לוועדת מסלוקת הבנקים ויו"ר ועדת המשפטים.

⁴ החל מ-31 בינואר 2017.

⁵ יו"ר הוועדה לביטול מושב הסליקה הידנית.

⁶ יו"ר ועדת האפליקציה.

⁷ יו"ר ועדת התקשורת.

⁸ החל מ-1 בינואר 2017.

⁹ החל מ-31 בינואר 2017.

¹⁰ החל מ-1 בינואר 2017.

¹¹ יו"ר ועדת כללי המסלוקה.

נספח ב': חברי המסלקה ומערך הייצוגים¹

מס"ד	שם הבנק	קוד הבנק	הבנק המייצג בסליקת ממסרים לא-ממוגנטים	הבנק המייצג בסליקת ממסרים אלקטרוניים	הבנק המייצג בסליקה באמצעות מס"ב
1	בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ ²	4	+	+	+
2	בנק הדואר	9	+	+	+
3	בנק לאומי לישראל בע"מ	10	+	+	+
4	בנק דיסקונט לישראל בע"מ	11	+	+	+
5	בנק הפועלים בע"מ	12	+	+	+
6	בנק אגוד לישראל בע"מ	13	לאומי	לאומי	לאומי
7	בנק אוצר החייל בע"מ	14	הבינלאומי	הבינלאומי	הבינלאומי
8	בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ	17	+	דיסקונט	דיסקונט
9	בנק מזרחי-טפחות בע"מ	20	+	+	+
10	Citibank N.A.	22	+	+	+
11	HSBC Bank plc	23	+	לאומי	+
12	הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ	31	+	+	+
13	State Bank of India	39	+	לאומי	+
14	בנק מסד בע"מ	46	הבינלאומי	הבינלאומי	הבינלאומי
15	בנק ירושלים בע"מ	54	לאומי	לאומי	+
16	בנק דקסיה ישראל בע"מ	68	+	דיסקונט	+
17	בנק ישראל	99	+	+	+

¹ סימן "+" פירושו שהבנק מייצג את עצמו.

² בתאריך 01/01/2017 הפך "בנק יהב" לעצמאי והחל לייצג את עצמו, במקום ייצוגו באמצעות "בנק הפועלים".

הבנקים בתחום הרשות הפלסטינית החברים במסלוקה^{1,2}

מס"ד	שם הבנק	קוד הבנק	הבנק המייצג בסליקת ממסרים אלקטרוניים	הבנק המייצג בסליקה באמצעות מס"ב
1.	בנק אלגורדון (Bank of Jordan)	37	הפועלים	הפועלים
2.	בנק גורדן אהלי (Jordan Ahli Bank)	43	דיסקונט	דיסקונט
3.	ערב בנק (Arab Bank Plc)	49	דיסקונט	דיסקונט
4.	בנק קאהירו עמאן (Cairo-Amman Bank)	66	דיסקונט	דיסקונט
5.	בנק אלעקרי אלמצרי אלעריבי (Egyptian Arab Land Bank)	67	הפועלים	הפועלים
6.	קומרציאל גורדן בנק (Jordan Commercial Bank)	71	הפועלים	הפועלים
7.	בנק אלאסלאמי אלעריבי (Arab Islamic Bank)	73	הפועלים	הפועלים
8.	בנק אלאסתתמאר אלפלסטיני (Palestine Investment Bank)	76	הפועלים	הפועלים
9.	בנק אלקודס (Al-Quds Bank)	82	דיסקונט	דיסקונט
10.	בנק האווינג (The Housing Bank)	84	דיסקונט	דיסקונט
11.	בנק פלסטין (Bank of Palestine)	89	הפועלים	הפועלים
12.	בנק גורדן כוויית (Jordan Kuwait Bank)	93	דיסקונט	דיסקונט

¹ ב-13 בינואר הפסיק "בנק הפועלים" לייצג את "בנק HSBC המזרח התיכון" (74).

² ב-16 בספטמבר 2016 הפסיק "בנק הפועלים" לייצג את "בנק אלתיג'ארי אלפלסטיני" [Palestine Commercial Bank] (38).

נספח ג': המבררים – חברי הגוף ליישוב חילוקי דעות בין חברי המסלוקה

שם המוסד			שם המברר
מרכז מותב המבררים (נציג איגוד הבנקים)			טל
מ"מ מרכז מותב המבררים (נציגת איגוד הבנקים)			לבנת
בנק אגוד לישראל בע"מ			ערך ¹
			יהודה
			אסף
			בועז ²
בנק דיסקונט לישראל בע"מ			קרן
			ירון
			איציק
			מאיר
בנק הדואר			זוהר ²
			שגית ²
			איציק
			בועז
בנק מזרחי-טפחות בע"מ ¹			שלמה
			ענת
			מאיר
			משה
בנק הפועלים בע"מ			שלומית
			זאב
			גדעון
			דרור
בנק לאומי לישראל בע"מ			יהושע
			אשר
			נועה
			ניר
בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ			רוני
			אלכס
			אילנה
			דליה
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ			ארנה
			מרדכי
			גילה
			דיאנה
הבנק ההודי (SBI) ²			שחר
			ענבל
			שגב
			דוד
בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ			שמואל
			אלון
			אלון
			אלון

¹ גם לנושאי חני"י.

² לנושאי חני"י.

נספח ד': ציוני דרך משמעותיים בעשור האחרון

החודש והשנה	ציוני הדרך
ינואר 2017	בנק יהב הסב את מערכות המחשב ממערכות "בנק הפועלים", שעליהן הוא נסמך בשנים האחרונות, למערכת מחשב חדשה משלו. כתוצאה מכך הפך "בנק יהב" לבנק עצמאי בכל מערך הסליקה, ובכלל זה בסליקת ממסרים שאינם ממוגנטים, בסליקת ממסרים אלקטרוניים (צ'קים ושוברי גבייה) ובסליקה באמצעות מס"ב. "בנק מזרחי טפחות" מייצג את "בנק יהב" מול חברי המסלוקה בכל הנוגע למסירה וקבלה של חומר פיזי – צ'קים, שוברים וסליקה ידנית.
ינואר 2017	סליקת הכספים של הנפקת ניירות ערך ואג"ח קונצרניות, שבוצעה עד 1 בינואר 2017 במסגרת הסליקה הידנית, מתבצעת החל ממועד זה במערכת זה"ב בלבד. תהליך זה מפחית משמעותית את הסיכונים ויספק סופיות לסליקה הכספית לפני הפקדת ניירות הערך בבורסה.
נובמבר 2016	החל מ-8 בנובמבר 2016 מתאפשרת הפקדה בין-בנקאית של צ'ק שהופקד בסלולר.
נובמבר 2016	פורסמו ברשומות כללי הנגידה לסליקה אלקטרונית של צ'קים (סריקה, שמירה והפקת פלט של צ'ק ממוחשב), התשע"ו-2016.
אוגוסט 2016	פורסמו ברשומות כללי הנגידה לסליקה אלקטרונית של צ'קים (שמירת צ'קים), התשע"ו-2016.
יוני 2016	עדכון ברשומות מס"ב, בהתאם לתיקון בצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור, התשס"א-2001, שמתייחס להעברות מחו"ל.
פברואר 2016	חוק הסליקה האלקטרונית התשע"ו-2016 פורסם ברשומות כנסת ישראל.
ינואר 2016	ב-1 בינואר 2016 מיזג "בנק לאומי" לתוכו את "בנק ערבי ישראלי", ובאותו מועד מיזג "הבנק הבינלאומי" לתוכו את "בנק פאג"י".
אוקטובר 2015	ב-1 באוקטובר 2015 מיזג "הבנק הבינלאומי" לתוכו את "בנק U-bank".
יולי 2015	הצעת חוק סליקה אלקטרונית אושרה בקריאה ראשונה בכנסת.
יולי 2015	הוגדרו עקרונות הפרוטוקול ¹⁶ של שב"א, וגובשו תנאי הגישה למערכות התשלומים מס"ב ושב"א ¹⁷ .
אפריל 2015	קיצור התקופה המרבית להחזרות חיובים על פי הרשאה ולהחזרות זיכויים – החזרת זיכוי/חיוב תוכל להתבצע לא יאוחר משלושה ימי עסקים בנקאיים לאחר מועד ההצגה. לימים אלו יתווספו עוד שלושה ימים לביצוע החזרות מסיבות טכניות; בסך הכול – שישה ימים.

16

<http://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Documents/pd%20עקרונות%20וצעדים%20נלוויים%20לפיתוח%20פרוטוקול%20ביצוע%20עסקה%20בכרטיס%20חיוב%20והשימוש%20בו>

17

<http://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Documents/pdf/תנאי%20הגישה%20למערכות%20תשלומים%20מבוקרות>

החודש והשנה	ציוני הדרך
מרץ 2015	הטמעת כללי סליקת חנ"י בכללי המסלוקה.
ינואר 2015	פורסם התזכיר של חוק סליקה אלקטרונית.
אוקטובר 2014	הממשלה אישרה את המלצותיה של הוועדה לבחינת צמצום השימוש במזומן במשק הישראלי.
יולי-אוגוסט 2014	בימי מבצע "צוק איתן" נסגרו סניפי בנקים רבים בדרום הארץ ומרכז. על כן הוגשו בקשות לעיכוב מתמשך של החזרת ממסרים. יו"ר ועדת מסלוקת הבנקים אישר את הבקשות כדי למנוע פגיעה בלקוחות הבנקים.
דצמבר 2013	הפסקת התחזוקה של מערכת לתפעול מסלוקת הצ'קים (Access) – בנובמבר 2012 הטמיע בנק ישראל מערכת מתקדמת לתפעול מסלוקת הצ'קים (Access). המערכת החדשה דומה במהותה העסקית למערכת הקודמת, והוכנסו בה שינויים לשם הפחתת היקפה של העבודה הידנית והמרתה בעבודה אוטומטית. זאת במטרה לשפר את תהליכי העבודה ולהדק את הבקורות. המשתתפים נדרשו להיערך בהתאם ולפתח מערכת חלופית עצמאית, או לתחזק באופן עצמאי את המערכת הישנה, עד דצמבר 2013.
יולי 2013	הכרזה על מס"ב ושב"א כעל מערכות מבוקרות על פי חוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008 – בנק ישראל בוחן את היציבות, הבטיחות והיעילות של המערכות בהתאם לעקרונות הבין-לאומיים של IOSCO (International Organization of Securities Commission).
נובמבר 2012	בעקבות מבצע "עמוד ענן" וההכרזה על מצב מיוחד בעורף הנמצא בגזרת ארבעים הקילומטרים מרצועת עזה נסגרו סניפי בנקים רבים באזור דרום הארץ. על כן הוגשו בקשות לעיכוב החזרת ממסרים מתמשך, והן אושרו בידי יו"ר ועדת מסלוקת הבנקים. זאת כדי למנוע פגיעה בלקוחות הבנקים.
נובמבר 2012	הקמת מערכת חדשה לתפעול המסלוקות בבנק ישראל – בנובמבר 2012 הוטמעה בבנק ישראל מערכת סליקה מתקדמת, המושתתת על טכנולוגיה חדישה. המערכת מאפשרת לבנק ישראל ניהול ותפעול יעילים ובטוחים יותר של מושבי הסליקה.
יולי 2012	הפסקת פעילותו של "בנק BNP" במסלוקה בישראל – ב-20 ביולי 2012 הפסיק "בנק BNP" את פעילותו בישראל, ובכלל זה את השתתפותו במסלוקה.
אוגוסט 2011	העברת תפעול המסלוקה מבנק ישראל בתל אביב לבנק ישראל בירושלים – בעקבות כמה תהליכים, בהם פיתוח המערכת החדשה של המסלוקה, ההחלטה על ביטול מושב ההצגה וההחזרה של ממסרים לא-מוגנטים (ידניים) והשינויים שחלו במצבת כוח האדם של בקרי המסלוקה בתל אביב, הועבר תפעול מערכות המחשב של מסלוקת הצ'קים לבנק ישראל בירושלים. במסגרת השינוי מנהל בנק ישראל את מושבי הסליקה מירושלים. מקום המפגש של נציגי הבנקים במושב הראשון והשני נותר ללא שינוי – "מגדל שלום" בתל אביב. בעקבות השינוי עודכנו ב-2012 ההוראות הרלוונטיות בכללי מסלוקת הבנקים.
2010	החלפת הבנק המייצג את "בנק מסד" ו"בנק אוצר החייל", מ"בנק הפועלים" ל"בנק הבינלאומי" – לאחר ש"הבנק הבינלאומי" רכש את "בנק מסד" ואת "בנק אוצר החייל" עבר ייצוגם אליו. השינוי

החודש והשנה	ציוני הדרך
	בייצוגו של "בנק מסד" נכנס לתוקף ב-5 בפברואר 2010, והשינוי בייצוגו של בנק אוצר החייל – ב-28 במאי 2010.
	תחילת הסליקה האלקטרונית של שוברי גבייה – כחלק מהמאמץ לביטול הסליקה הידנית הוקמה ב-2010 ועדת משנה לעניין העברת סליקתם של שוברי הגבייה משיטה ידנית לשיטה אלקטרונית.
נובמבר 2010	הסליקה האלקטרונית אינה חלה על שוברים של הממשלה. תמורתם של אלה מועברת לבנק ישראל או לבנק הדואר, ואת השוברים עצמם מעביר הבנק הגובה ישירות למשרדי הממשלה (לא באמצעות הבנק שדרכו מועברת התמורה לממשלה). כמו כן לא נסלקים בשיטה האלקטרונית השוברים האופטיים העוברים בין הבנקים. פתרון לשוברים מסוג זה יינתן במסגרת פתרון כולל לסוגיית הסליקה הידנית.
ספטמבר 2010	ביטול ההתחשבות במסלקת הצ'קים בין הבנקים המייצגים לבנקים המיוצגים במסלקה – ההתחשבות בין הבנקים המייצגים לבנקים המיוצגים במושב הסליקה הידנית נסלקה עד אז בשעה 9:30 בבוקר, בחלון הראשון של המסלקה במערכת זה"ב. ועדת מסלקת הבנקים החליטה להעביר את סליקתה של התחשבות זו לסליקה ישירה במערכת זה"ב כדי למזער סיכונים ולייעל את התהליך. עד 5 בספטמבר 2010 עברו כל הבנקים המייצגים, פרט ל"בנק לאומי", לניהול ההתחשבות האמורה בזיכוי ישיר. "בנק לאומי" השלים את המהלך במאי 2011.
אוגוסט 2010	תרגום כללי המסלקה לאנגלית והעלאת התרגום לאתר האינטרנט של בנק ישראל.
יולי 2010	הגבלת סכום ההעברה במס"ב למיליון ש"ח ; העברה שמעל סכום זה תתבצע במערכת זה"ב בלבד (למעט מקרים חריגים שקבע בנק ישראל). זאת בהתאם לנספח 1(2) לכללי מערכת זה"ב ובהתאם לחוזר מס': חמ"ת-2010-1, שפרסם הממונה על החשבות ומערכות התשלומים והסליקה ב-10 ביוני 2010.
מרץ 2010	הפסקת ייצוגו של "בנק איסלמיק פלסטיין" (בנק מס' 81) במסלקה.
דצמבר 2009	החזרה ממוכנת של זיכויים שהתקבלו באמצעות מס"ב על ידי מערכת החזרות זיכויים – זיכויים שגויים שהתקבלו מבנקים באמצעות מס"ב הוחזרו בעבר באופן ידני, או בזיכוי במס"ב על ידי הבנק שקיבל את הזיכוי השגוי. שיטה זו חייבה פעולה ידנית לשם קישור בין הזיכוי להחזרתו.
יולי 2009	בהמשך לעדכון של תקנות המסלקה ולפרסומן בשם "כללי המסלקה" באתר האינטרנט של בנק ישראל (ספטמבר 2008) עודכנו גם הנספחים, התקנים והמפרטים של כללי המסלקה והועלו לאתר.
יולי 2009	תחילת דיווח ממוכן מבנק ישראל לבנקים על קודי המוטב שבשימוש – במהלך 2009 החל בנק ישראל לדווח לבנקים באמצעים ממוכנים על הקצאת קודי המוטב של שוברי הגבייה השונים (פרט לאלה של קבלנים). בנק שירצה לקבל דיווח על קודי מוטב אשר הוקצו בעבר, יצטרך לפנות אל מזכיר ועדת מסלקת הבנקים. פניות ממוסדות בעניין מעבר לשוברי גבייה אופטיים נתקלו בהתנגדות מצד נציגי הבנקים בוועדת מסלקת הבנקים. סוכם שאם בנק ירצה לעבור לשוברי גבייה אופטיים, שוברים מסוג זה ייגבו אך ורק אצלו, ולא יועברו כממסרים בין הבנקים.

החודש והשנה	ציוני הדרך
ינואר 2009	הפסקת ייצוגם של סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה – באישור ממלא מקומו של יו"ר ועדת מסלקת הבנקים, הפסיק "בנק הפועלים" לייצג את סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה ב-1 בינואר 2009, ו"בנק דיסקונט" הפסיק לייצגם ב-10 בינואר 2009.
ספטמבר 2008	עדכון של תקנות המסלקה ופרסומן בשם "כללי המסלקה" באתר האינטרנט של בנק ישראל – בספטמבר 2008 פורסמו כללי המסלקה, עדכון של תקנות המסלקה אשר הסדירו בעבר את סליקת הממסרים הידניים והצ'קים ואת הסליקה האוטומטית במס"ב. העדכון כולל בעיקר התאמה של התקנות להחלטות שהתקבלו בעבר בוועדת מסלקת הבנקים וטרם נכללו בתקנות. נוסף על כך הוכנסו שינויים שנבעו מהפעלתה של מערכת זה"ב. (המערכת החלה לפעול, כאמור, בסוף יולי 2007). כן הותאם נוסח התקנות לאמצעים המשמשים את הבנקים כיום: כיוון שכל הצ'קים נסלקים בשיטה האלקטרונית, בוטלו כל הסעיפים המתייחסים לסליקה בשיטה המגנטית (הלא-אלקטרונית).
יוני 2008	ההודעות הניתנות על פי כללי המסלקה נמסרות למסלקות הבנקים באמצעות הדואר האלקטרוני בלבד, ולא על גבי נייר. ההודעות נמסרות לכתובות דוא"ל ייעודיות במסלקות הבנקים. כל בנק הגדיר את הנמענים שאליהם יש להעביר את ההודעות אשר התקבלו מבנקים אחרים.
מאי 2008	תחילת ההפעלה של השיטה הכרוכה בהקצאת טווחים של קודי מוטב לפרויקטים קבלניים, עקב הסדרת התשלום לחשבונות הליווי בלבד – הליווי הפיננסי של הקבלנים הוסדר בהוראות ניהול בנקאי תקין. בהוראות נקבע שהתשלום יועבר לחשבונות הליווי בלבד, באמצעות שוברי גבייה. לשם כך הקצה בנק ישראל לכל בנק טווח של קודי מוטב עבור פרויקטים קבלניים, וחוזר בעניין זה הופץ לכל הבנקים. הוחלט ששובר הגבייה לקבלנים יהיה אחיד בכל הבנקים.
אוקטובר 2007	הגבלתו של סכום ההעברה במס"ב ל-3 מיליוני ש"ח – העברה שמעל סכום זה, נעשית במערכת זה"ב בלבד (למעט מקרים חריגים שקבע בנק ישראל).
יולי 2007	הבנקים מתחילים לצלם צ'קים ולהעביר ביניהם את הקבצים.
יולי 2007	השקת מערכת זה"ב.
יולי 2007	דחיית ההתחשבות בגין הסליקה הבין-בנקאית ליום העסקים הבא, בלא שינוי יום הערך; משמע שהלקוחות מזוכים/מחויבים ביום ערך T, והבנקים – ביום ערך T+1.
יולי 2007	ביטול הרישום של פעולות בערך רטרואקטיבי, כדי שיתרות הבנקים יהיו סופיות – שינוי זה מטרתו לקיים את אחד התנאים הבסיסיים להפעלתה של מערכת זה"ב – ניהול של יתרות הבנקים בזמן אמת.
יולי 2007	איחוד של מושבי הסליקה להצגות והחזרות של זיכויים, וכן של מושבי הסליקה להצגות והחזרות של חיובים – מאחר שהממסרים הידניים מתאפיינים בכמויות קטנות ובסכומים נמוכים, הוחלט לאחד את סליקות ההצגות שלהם עם סליקות החזרות.
פברואר 2006	הארכת יום העסקים עד 18:30 , ושינוי מועדי הסליקה בהתאם.

